సిరివెన్నెల తరంగాలు

సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రి

దాదాపు 12 సంవత్సరాల క్రిందట విడుదలైన సిరివెన్నెల సీతారామ శాస్త్రిగారి 'సిరివెన్నెల తరంగాలు' పుస్తకం మార్కెట్లో లభ్యం కానందున, అశేష అభిమానుల కోరిక మీద ఆ పుస్తకాన్ని సీరియల్ గా ప్రచురించడం జరుగుతోంది. ఇందుకు ప్రత్యేక అనుమతి నిచ్చిన 'కౌముది'కి ఆత్మీయ మిత్రులు సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారికి కృతజ్ఞతలు తెలియచేస్తున్నాం.

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

6

పల్లవి: ఆకాశంలో ఆశల హరివిల్లు
ఆనందాలే పూసిన పొదరిళ్ళు
అందమైన ఆ లోకం అందుకోనా
ఆదమరిచి కలకాలం వుండిపోనా ||ఆకాశం||

మబ్బుల్లో తుళ్ళుతున్న మెరుపైపోనా
వయ్యారి వానజల్లై దిగిరానా
సంద్రంలో పొంగుతున్న అలనైపోనా
సందేళ రంగులెన్నో చిలికేనా

పిల్లగాలే పల్లకీగా దిక్కులన్నీ చుట్టిరానా

నాకోసం నవరాగాలే నాట్యమాడెనుగా ||ఆకాశం||

స్వర్గాల స్వాగతాలు తెలిపే గీతం

స్వప్నాల సాగరాల సంగీతం

ముద్దొచ్చె తారలెన్నో మెరిసే తీరం

ముత్యాల తోరణాల ముఖద్వారం

శోభలూరె సోయగాన చందమామ మందిరాన

నాకోసం సురభోగాలే వేచి నిలిచెనుగా ||ఆకాశం||

**** ****

(స్వర్ణకమలం చిత్రంలో ఇళయరాజా సంగీత సారథ్యంలో ఎస్. జానకి పాడినది)

అతడు: ఘల్లు ఘల్లు ఘల్లుమంటు మెరుపల్లే తుళ్ళు

ఝల్లు ఝల్లు ఝల్లున ఉప్పొంగు నింగి ఒళ్ళు

నల్లమబ్బు చల్లనీ చల్లని చిరుజల్లు

పల్లవంచనీ నేలకు పచ్చని పరవళ్ళు ||ఘల్లు ఘల్లు||

ఆమె: ఘల్లు ఘల్లు ఘల్లుమంటు మెరుపల్లే తుళ్ళు

ఝల్లు ఝల్లు ఝల్లున ఉప్పొంగు నింగి ఒళ్ళు

వెల్లువొచ్చి సాగనీ తొలకరి అల్లర్లు

ఎల్లలన్నవె ఎరగని వేగంతో వెళ్ళు ||ఘల్లు ఘల్లు||

అతడు: లయకే నిలయమై నీ పాదం సాగాలి

మలయానిల గతిలో సమబాలగ తూగాలి

ఆమె: వలలో ఒదుగునా విహరించే చిరుగాలి

సెలయేటికి నటనము నేర్పించే గురువేడి

అతడు: తిరిగే కాలానికీ ||2|| తీరొకటుంది

ఆమె: అది నీ స్వార్థనికి దొరకను అంది

అతడు: నటరాజస్వామి జటాజూటిలోకి చేరకుంటె

విరుచుకుపడు సురుగంగకు విలువేముంది ||2|| ||ఘల్లు||

ఆమె: దూకే అలలకు ఏ తాళం వేస్తారు

కమ్మని కలలపాట ఏ రాగం అంటారు

అతడు: అలలకు అందునా ఆశించిన ఆకాశం

కలలా కరగడమా జీవితాన పరమార్థం

ఆమె: వద్దని ఆపలేరు ||2|| ఉరికే ఊహని

అతడు: హద్దులు దాటరాదు ఆశల వాహిని

ఆమె: అదుపెరుగని ఆటలాడు వసంతాలు వలదంటె

విరివనముల పరిమళముల విలువేముంది ||ఘల్లు||

**** ****

(స్వర్ణకమలం చిత్రంలో ఇళయరాజా సంగీత సారథ్యంలో బాలు, సుశీల పాడినది)

అతడు: శివపూజకు చివురించిన సిరిసిరిమువ్వా ||సిరి|| ||2||

మృదుమంజుల పదమంజరి పూచిన పువ్వా ||సిరి||

యతిరాజుకు జతిస్వరముల పరిమళమివ్వా ||సిరి||

నటనాంజలితో బ్రతుకును తరించనీవా ||సిరి||

ఆమె: పరుగాపక పయనించవె తలపుల నావా
కెరటాలకు తలవంచితె తరగదు త్రోవ
ఎదిరించిన సుడిగాలిని జయించినావా
మదికోరిన మధుసీమలు వరించిరావా ||పరు||

అతడు: పడమర పడగలపై మెరిసే తారలకై
రాత్రిని వరించకే సంధ్యాసుందరీ!
తూరుపు వేదికపై, వేకువ నర్తకివై
ధాత్రిని మురిపించే కాంతులు చిందనీ!
నీ కదలిక చైతన్యపు శ్రీకారం కానీ
నిదురించిన హృదయరవళి ఓంకారం కానీ ||శివ||

ఆమె: తనవేళ్ళే సంకెళ్ళై కదలలేని ముక్కలా
ఆమనికై ఎదురుచూస్తూ ఆగిపోకు ఎక్కడా
అవధిలేని అందముంది అవనికి నలుదిక్కులా
ఆనందపు గాలివాలు నడవనీ నిన్నిలా
ప్రతిరోజొక నవగీతిక స్వాగతించగా
వెన్నెల కిన్నెరగానం నీకు తోడుగా ||పరుగాపక||

అతడు: చలిత చరణ జనితం నీ సహజ విలాసం
జ్వలిత కిరణ కలితం సౌందర్యవికాసం
నీ అభినయ ఉషోదయం తిలకించిన రవినయనం
గగన సరసి హృదయంలో
వికసిత శతదళ శోభిత సువర్ణకమలం ||పరుగాపక||

**** ****

(స్వర్ణకమలం చిత్రంలో ఇళయరాజా సంగీత సారథ్యంలో బాలు, సుశీల పాడినది)

అతడు: కొత్తగా రెక్కలొచ్చెనా! గూటిలోని గువ్వపిల్లకి
మెత్తగా రేకు విచ్చెనా- కొమ్మ చాటునున్న కన్నెమల్లికి ||కొత్తగా||

అతడు: కొండదారి మార్చింది కొంటెవాగు జోరు
ఆమె: కులుకులెన్నొ నేర్చింది కలికి ఏటి నీరు
అతడు: బండరాళ్ళ హోరు మారి పంటచేల పాటలూరి
సిరిచిందులేసింది కనువిందు చేసింది ||కొత్తగా||

అతడు: వెదురులోన ఒదిగింది కుదురులేని గాలి
ఆమె: ఎదురులేక ఎదిగింది మధురగానకేళి
అతడు: భాషలోన రాయలేని రాసలీల రేయిలోని
ఆమె: యమునా తరంగాల కమనీయ శృంగార
కళలెన్నొ చూపింది కలలెన్నొ రేపింది ||కొత్తగా||

(స్వర్ణకమలం చిత్రంలో ఇళయరాజా సంగీత సారథ్యంలో బాలు, ఎస్.జానకి పాడినది)

ఆమె: అందెల రవమిది పదములదా అంబరమంటిన హృదయముదా
అమృతగానమిది పెదవులదా అమితానందపు ఎదసడిదా

అతడు: సాగిన సాధన సార్థకమందగ యోగ బలముగ యాగఫలముగ

బ్రతుకు ప్రణవమై మ్రోగు కదా... ||అందెల||

అతడు: మువ్వలు ఉరుముల సవ్వడులై - మెలికలు మెరుపుల మెలకువలై

మేను హర్షవర్ష మేఘమై- వేణి విసురు వాయువేగమై

అంగభంగిమలు గంగపొంగులై హావభావములు నింగిరంగులై

లాస్యం సాగే వేళ రసఝురులు జాలువారేలా

జంగమమై జాడమాడదా జలపాతగీతముల తోడుగా

పర్వతాలు ప్రసరించిన పచ్చని ప్రకృతి అకృతి పార్వతి కాగా ||అందెల||

నయన తేజమే 'న' కారమై

మనో నిశ్చయం 'మ' కారమై

శ్వాసచలనమే 'శి' కారమై

వాంఛితార్థమే 'వ' కారమై

యోచన సకలము 'య' కారమై

నాదం 'న' కారం, మంత్రం 'మ' కారం

స్తోత్రం 'శి' కారం వేదం 'వ' కారం

యజ్ఞం 'య' కారం ఓం నమశ్శివాయ

భావనె భవునకు భావ్యము కాగా

భరతమె నిరతము భాగ్యము కాగా

తుహిన గిరులు కరిగేలా తాండవమాడేవేళ

ప్రాణపంచకమె పంచాక్షరిగా పరమపదము ప్రకటించగా

ఖగోళాలు పదకింకిణులై పదిదిక్కుల ధూర్జటి ఆర్భటివేగా ||అందెల||

(స్వర్ణకమలం చిత్రంలో ఇళయరాజా సంగీత సారథ్యంలో బాలు, వాణిజయరాం పాడినది)

వరుసగా మూడోసారి నాకు (1988) 'నంది' అవార్డు తెచ్చిపెట్టిన 'స్వర్ణకమలం' పాటలంటే నాకు ప్రత్యేకమన మక్కువ. ఎందుకంటే 'స్వర్ణకమలం' చిత్రకథే ఓ 'పాయిత్రీ'. ప్రతివ్యక్తి తనకు పుట్టుకతో వచ్చిన విద్య పట్ల శ్రద్ధ, గౌరవం కన్నా, ఏదో తనకి రానివీ, అందనివి అయినదానిపట్ల ఎక్కువ ఆసక్తి చూపిస్తుండడం మనం చాలా సందర్భాలలో గమనిస్తుంటాం. ఏదో తనకు వచ్చిన విద్యని పనిని చేసుకుపోతూ వుండడమే కాకుండా, "తనకు వచ్చిన ఆ విద్య చాలా మందికి రాదని, ఆ పని చెయ్యడంలో తాను చాలామంది కన్నా 'నిపుణుడ' అనే ఒక చిన్న గర్వాన్నీ, ఆత్మగౌరవాన్నీ కలిగించుకున్న మనిషి ఏ పని చేసినా ఎంతో ఆనందాన్ని పొందగలుగుతాడు. ఆ అనుభూతి కేవలం అనుభవైక వేద్యమే కానీ మాటల్లో చెప్పలేనిది ఇలా మాటలకందని భావాల ఇతివృతమే విశ్వనాధ్‌గారి 'స్వర్ణకమలం' చిత్రం.

మీనాక్షి (భానుప్రియ) పాత్ర, స్వతఃసిద్ధంగానే, తండ్రి వారసత్వం కారణంగా, అడుగువేస్తేనే నెమలి నాట్యమా! అనిపించేంత నాట్యకళానైపుణ్యంతో పుట్టినప్పటికి కూడా, ఆ నాట్యకళానైపుణ్యంతో పుట్టినప్పటికి కూడా, ఆ నాట్యకళ పట్ల ఒక రకమైన 'నిరసన'ను పెంచుకుని, డబ్బు సంపాదించాలనీ, ఉద్యోగాలు చేయాలనీ, ఊళ్ళేలాలనీ, దానికోసం చివరికి ఈ హోటల్లో రిసెప్షనిస్టు ఉద్యోగం చెయ్యడమే నాట్యకళారాధన కంటే మేలని తలచే మనస్తత్వం కలది. తనలోని నాట్యకళను తన కూతురిలో చూసుకోవాలనే తపనగల ఆమె తండ్రి. చిత్రంలో ఇంకో పాత్ర చంద్రం. స్వతఃసిద్ధంగా చిత్రకారుడు, కళాత్మకమైన హృదయం వున్నవాడు. మీనాక్షికి సహజంగా అబ్బిన నాట్యకళను పైకి తీసుకురావాలనుకునేవాడు. దీని పట్టించుకోకుండా, అతన్ని తప్పించుకుని తిరిగే ఆ అమ్మాయికి అతనికి మధ్య జరిగిన సంఘర్షణ అనే భావాన్ని 3 పాటలుగా చెప్పవలసివచ్చింది. ఈ పాటలకి మూలం వారిద్దరికీ జీవితం, కళల పట్ల గల అభిప్రాయ వైవిధ్యం.

1. ఆకాశంలో ఆశల హరివిల్లు పాతలో ఆ అమ్మాయి నాకు చుక్కల్లో ఎగిరిపోవాలనుంది. మబ్బుల్లో మెరుపైపోవాలనుంది లాంటి భావాల్ని వ్యక్తీకరిస్తుంది. దీన్ని గమనిస్తే, ఆ అమ్మాయికి నేల మీద కుదురుగా ఉండి నృత్యం చేయడం కన్న, ఏ అడ్డు ఆపూ లేని చిరుగాలిలా చిందులు వేయడమే ఇష్టం- అన్న భావం తెలుస్తుంది.

2. ఘల్లు ఘల్లు ఘల్లుమంటు అన్నపాటలో వీరిద్దరూ తమతమ అభిప్రాయాలను ప్రకటించడం జరుగుతుంది.

3. 'శివపూజకు చివురించిన' అన్న పాతలో కూడా దాదాపు ఇదే భావం వెల్లడించడం జరుగుతుంది.

పై మూడు పాటల్లోనూ కూడా వీరిద్దరూ తమ అభిప్రాయమే సరైంది. అవతలివాళ్లనుకునేది తప్పు అనుకునే స్థితిలో ఉంటారు. అంచేత ఇలాంటి భావచిత్రీకరణని పాటల్లో పెట్టాల్సి వచ్చినప్పుడు కొన్ని ముఖ్యమైన అంశాలు గుర్తుంచుకోవాల్సుంటుంది. పాటలో ఎవరిపాత్రవైపు ఆలోచించినా వారి వాదనే సరైనది, 'నిజం' అనిపించేలా ఉండాలి. అలా ఈ శిల్పాన్ని ఈ మూడు పాటల్లోనూ ఎలా మలిచాను, అందులో ఎంతవరకు న్యాయం చేకూర్చాను అన్న విషయం నేను ఇంకా వివరించే బదులు పై ఉపోద్ఘాతంలో ఆ పాటల్ని

పరిశీలించి చూస్తే మీకుగా తెలుస్తుంది.

తర్వాత, ఆ అమ్మాయిలో మార్పు వచ్చినప్పుడు 'కొత్తగా రెక్కలొచ్చెనా గూటిలోని గువ్వపిల్లకి' అన్న పాటలో వ్యక్తీకరించడం జరుగుతుంది. ఐతే, ఇందులో ఓ విశేషం ఉంది. ఆ అమ్మాయి తప్పు తెలుసుకున్నా, పశ్చాత్తాపం వెలిబుచ్చకుండా, అతని వాదననంగీకరిస్తూనే అతనికిష్టమైన మార్పు తనకీ ఇష్టమనే భావనను సూచిస్తుంది. (వెదురులోకి ఒదిగింది కుదురులేని గాలి). ఇందులో అతను ఆమెను దెప్పుతున్నట్లునో, వెక్కిరిస్తున్నట్టుగానో అనిపించకూడదు. అలాగే ఏ విషయం మీద అతనితో సంఘర్షణ పెట్టుకుందో, అదే విషయంలో రాజీ పడకుండా, ఓటమినంగీకరించకుండా తనదైన శైలిలో అతనితో ఏకాభిప్రాయానికి రావడం అన్న అంశం స్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది.

-ఇలా జరిగాక ఒక సందర్భంలో చంద్రం మీనాక్షిని గురుపూర్ణిమ జరుపుకుంటున్న ఓ నాట్యమండలికి తీసుకెళ్తాడు. అక్కడున్న విద్యార్థులందరూ ఆ రోజు పూజిస్తున్నది ఆమె తండ్రినే. ఆయన వంశానుగతంగా ఇచ్చిన ఆ కళని అన్నాళ్ళూ ఈసడించుకోవడం, ఆ భావనే తన తండ్రి చావుకి పరోక్షంగా కారణమవడం ఇవన్నీ ఆమెకి ఒక్కసారి స్ఫురణకి వచ్చి పశ్చాత్తాపంతో మెదటిసారిగా మువ్వలు ముట్టుకున్న ఆమెలోని భావోద్రేకం, దర్శకులు విశ్వనాథ్‌గారు వర్ణించి చెప్పిన తీరు, ఆ సన్నివేశానికి 'అందెల రవమిది పదములదా?' అన్న పాట రాయడంలో నేపథ్యం. ఆయన నాకిచ్చిన ప్రోత్సాహం, ప్రోద్బలం ఇవన్నీ మాటల్లో చెప్పలేను. ఎన్నాళ్ళ నుంచో కళ సభ్యసించినా, ఆ రోజు ఆ అమ్మాయి మెదటిసారిగా తన కోసం, తన ఆత్మానందం కోసం నృత్యం చేస్తుంది. ఇక్కడ ఓ చిన్న గమ్మత్తైన విషయం జరుగుతుంది. ఆమె ఓ అవర్తం నాట్యం చేసి అలసిపోయి ఆగిపోతుంది. అయినా కూడా మనసు నాట్య ప్రపంచాన్ని కొత్తగా చూస్తున్నట్లు, శివుని పాదాల చెంత ఉంచిన సిరిమువ్వలు, ఆయన జటాజూటిలోని గంగతో తడిసి, పవిత్రమైనట్లు కళలో గల అర్థం పరమార్థం తేటతెల్లమై 'అందెల రవమిది పదములదా, అంబరమంటిన హృదయముదా అమృతగానమిది పెదవులదా, అమితానందపు ఎద సడిదా' అనే ఓ అద్భుతమైన భావనలో లీనమై, తనలో తాననుకుంటూన్న మాట. అదే తీరులో, అతడు ఆమెను ప్రోత్సాహపరుస్తూ, ఆమె మాటలకి లింక్ లేకుండా తనదైన శైలిలో స్వతంత్ర భావాన్ని వ్యక్తీకరించాలి. 'సాగిన సాధనె సార్థకమందగా, యోగఫలముగా, యాగఫలముగా బ్రతుకు ప్రణవమై మ్రోగు కదా! ' అలా ఆమె ఆశ్చర్యానుభూతితో వేసే ప్రశ్నలకి అతడు సమాధానమివ్వడం జరిగింది. ఈ ఆవిష్కరణలో పనిలో నిమగ్నమై, శరీరం ప్రకృతిలో మమేకమై, తానే ప్రకృతి అన్న భావనాచిత్రంతో, కవితాత్మకంగా ఈ పాటనావిష్కరించిన గొప్ప అవకాశాన్ని శ్రీ విశ్వనాథ్‌గారు స్వర్ణకమలం ద్వారా నాకివ్వడం, ఈ చిత్రానికి నంది అవార్డు రావడం, ఎంతో మంది ప్రశంసల్ని, అన్నింటికీ మించి కొండంత ఆత్మతృప్తినీ పొందేలా చేసింది.

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS